

Sygn. akt I.Ca 278/18

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2018 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Krzysztof Derda (spr.)
Sędziowie	SO Małgorzata Szostak-Szydłowska SO Alicja Wiśniewska
Protokolant:	sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2018 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku W. R.

z udziałem M. W.

o dział spadku i zniesienie współwłasności

na skutek apelacji W. R. od postanowienia Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 18 kwietnia 2018 r. I Ns 109/17

p o s t a n a w i a:

I. Zmienić zaskarżone postanowienie w pkt. VI w ten sposób, że stwierdzić iż zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

II. Oddalić apelację w pozostałym zakresie.

III. Stwierdzić, że zainteresowani ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Alicja Wiśniewska

Sygn. akt I Ca 278/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy W. R. i P. S. wnieśli o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym w dniu 2 stycznia 2017 roku w E. E. S. (1) oraz o zgodny dział spadku ze zniesieniem współwłasności.

Wskazali, że E. S. (1) nie pozostawił testamentu. Spadkobiercami ustawowymi po nim są żona W. R. i syn P. S.. W dniu 20 stycznia 2017 roku w Kancelarii Notarialnej w O., przed notariuszem A. G. sporządzony został protokół przyjęcia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez P. S. po zmarłym ojcu.

Wnioskodawcy wskazali, że żaden z wymienionych spadkobierców nie zrzekł się dziedziczenia. Żona zmarłego W. R. spadku nie odrzuciła. Nie ma innych osób uprawnionych do dziedziczenia.

Wnioskodawcy domagali się przyznania majątku spadkowego wnioskodawczyni bez spłat i dopłat na rzecz pozostałych spadkobierców z uwagi na zadłużenie majątku spadkowego o znacznej wysokości.

Na rozprawie w dniu 21 czerwca 2017 roku wnioskodawczyni złożyła o oświadczenie o przyjęciu spadku po E. S. (1) z dobrodziejstwem inwentarza.

Postanowieniem wstępnym Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 21 czerwca 2017 roku stwierdzono, że spadek po E. S. (1) nabyli żona W. R. oraz wnuk M. W. – po 1/2 części każdy z nich z dobrodziejstwem inwentarza.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi na wniosek o dział spadku i zniesienie współwłasności poparł co do zasady wniosek, jednakże nie zgodził się z zaproponowanym przez wnioskodawcę sposobem zniesienia współwłasności, tj. przyznanie na wyłączną własność wnioskodawczyni nieruchomości bez obowiązku spłat i dopłat pozostałych spadkobierców.

Na rozprawie w dniu 18 grudnia 2017 roku wnioskodawczyni wniosła o rozliczenie nakładów poczynionych na nieruchomość z tytułu spłaty długu w kwocie 27.334,90 zł oraz utrzymania nieruchomości w kwocie 1.729,00 zł. Pismem procesowym z dnia 12 stycznia 2018 roku wnioskodawczyni wskazała, że na nieruchomości wchodzące w skład spadku poniosła nakłady w wysokości: 650 zł – koszt naprawy i remontu garażu; 350 zł – koszt naprawy prądu w lokalu mieszkalnym; 129 zł – podatek od nieruchomości; 156 zł – podatek do urzędu skarbowego za wynajem. Nadto do dnia złożenia pisma spłaciła długi wnioskodawcy do kwoty 27.375,00 zł. Jednocześnie poinformowała, że od lutego 2017 roku wynajmuje lokal mieszkalny wchodzący w skład majątku spadkowego. Do grudnia 2017 roku wnioskodawczyni uzyskała z tego tytułu kwotę 3.300 zł. Na rozprawie w dniu 17 stycznia 2018 roku wnioskodawczyni zmodyfikowała swoje stanowisko w ten sposób, że tytułem nakładów na nieruchomość wspólną żądała 858 zł za remont garażu, 300 zł jako koszt naprawy prądu i 129 zł jako podatek.

Uczestnik postępowania zakwestionował nakłady w całości.

Wnioskodawczyni pismem z dnia 24 stycznia 2018 roku zmodyfikowała wniosek o rozliczenie nakładów na nieruchomości wchodzące w skład majątku spadkowego w ten sposób, że wniosła o rozliczenie kosztów naprawy i remontu garażu w wysokości 857,99 zł, naprawy prądu w lokalu mieszkalnym – 350 zł, podatku od nieruchomości – 129 zł i podatku do urzędu skarbowego za wynajem – 286 zł.

Wnioskodawczyni pismem z dnia 21 lutego 2018 roku wskazała, że wartość majątku spadkowego wynosi 46.090,00 zł, jako połowa wartości: lokalu – 77.000 zł, garażu – 10.000 zł, dochodu z wynajmu – 3.300 zł, skutera – 1.600 zł, laptopa 200 zł, kuchenki gazowej z butlą – 80 zł. Stąd też wartość udziału spadkowego wnioskodawczyni i uczestnika postępowania wynosi po 23.045,00 zł. Natomiast w zakresie spłaconych długów spadkowych i nakładów wskazała, że wynoszą one łącznie 44.440,89 zł, jako rachunek 27.374,90 zł + 15.793,00 zł + 1.272,99 zł.

Twierdziła, że dochowała należytej staranności w celu ustalenia długów spadkowych i dokonała spłaty wszystkich długów, o których posiadała wówczas wiedzę. Przed uzyskaniem postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie miała możliwości występowania do instytucji bankowych z zapytaniem dotyczącym ewentualnego zadłużenia spadkodawcy, stąd też w spisie inwentarza podała długi, o których udało jej się pozyskać wiedzę i była przekonana, że są to jedyne długi.

Uczestnik postępowania M. W. nie kwestionował wartości stanu czynnego majątku spadkodawcy ujawnionego w niniejszym postępowaniu, tj. 1/2 udziału w lokalu mieszkalnym – 38.500,00 zł, 1/2 udziału w lokalu gospodarczym – 5.000,00 zł, 1/2 skutera – 800,00 zł, 1/2 udziału w laptopie – 100,00 zł, 1/2 udziału kuchenki gazowej 40,00 zł, 1/2 dochodu z tytułu najmu za okres 12 miesięcy – 1.800,00 zł. Łączna wartość majątku spadkowego (aktywa) wynosi 46.240,00 zł, a wartość udziału każdego ze spadkobierców to 23.120,00 zł.

Uczestnik postępowania nie zgodził się ze stanowiskiem wnioskodawczynie, iż dołożyła ona należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach spadkowych. W ocenie uczestnika wnioskodawczynie spłacając niektóre długi spadkowe (w dniu 14.02.2017 i 06.02.2018r.) wiedziała o istnieniu innych długów spadkowych, stąd ponosi odpowiedzialność za długi ponad wartość czynnego spadku do wysokości w jakiej byłaby zobowiązana je zaspokoić gdyby spłacała należycie wszystkie długi spadkowe. Uczestnik podał, że wartość czynnego spadku jest niższa niż wartość długów spadkowych, stąd zasadą jest że należności winny być zaspokajane proporcjonalnie do wysokości każdej z nich w takim stosunku, w jakim łączna suma wierzytelności zaspokajanych w danej kategorii uległa zaspokojeniu. Podał, że suma wierzytelności podlegających zaspokojeniu wynosi 59.627,10 zł (22.648,40 – (...), 12.423,25 zł – G. (...) Bank i 23.555,42 zł – S. C. Bank), zaś na zaspokojenie jest tylko kwota 46.240,00 zł. Stosunek w jakim pozostaje suma przypadająca do podziału – 46.240,00 zł do sumy, która powinna być zaspokojona – 59.627,10 zł jest 0,77. Wobec tego wierzytelności mogą być zaspokojone do wysokości 0,77 ich wartości, zatem (...) – 17.439,26 zł, G. (...) Bank – 10.335,90 zł i S. C. Bank – 18.737,69 zł. Dlatego też wnioskodawczynie może rozliczyć jedynie łącznie kwotę 30.125,59 zł, w tym kwoty 17.439,26 zł - (...), 10.335,90 zł – G. (...) Bank i 2.350,43 zł uiszczoną na rzecz S. C. Bank. Uczestnik zakwestionował także wysokość nakładów wskazanych przez wnioskodawczynie. Podał, że koszt remontu garażu to 650 zł (1/2 udziału to 325 zł), podatek od nieruchomości – 129 zł (1/2 to 64,50 zł), podatek do urzędu skarbowego – 156 zł (1/2 to 78 zł). W pozostałym zakresie wniósł o oddalenie roszczenia. Po rozliczeniu spłaty zadłużeń udział małoletniego wynosi 7.723,45 zł [(46.240,00 – 30.125,59 zł – 467,50 zł) /2].

Pismem z dnia 16 marca 2018 roku wnioskodawczynie nie zakwestionowała wyliczeń uczestnika co do wartości stanu czynnego spadku i wartości udziałów każdego ze spadkobierców. Ponownie zaprzeczyła aby nie dołożyła należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach.

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2018r. w sprawie I Ns 109/17 Sąd Rejonowy w Olecku ustalił, iż:

I. w skład majątku wspólnego małżeńskiego wnioskodawczynie W. R. oraz spadkodawcy E. S. (1) wchodzi:

1. stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny nr (...) usytuowany w budynku nr (...), położony w Ś., o powierzchni 51,30 m², dla którego Sąd Rejonowy w Olecku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) wraz z udziałem w wysokości 22/327 w częściach wspólnych budynku i nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oznaczony w ewidencji gruntów jako działka nr (...) o obszarze 0,0335 ha, dla którego Sąd Rejonowy w Olecku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) o wartości 77000 zł ,
2. nieruchomość zabudowana budynkiem gospodarczym – garażem, składająca się z działki o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,0032 ha, dla której Sąd Rejonowy w Olecku IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), o wartości 10000 zł,
3. samochód osobowy A. rok produkcji 1990, nr rej. (...) o wartości 0 zł,
4. skuter Romet (...) o wartości 1600 zł,
5. laptop o wartości 200 zł
6. kuchenka gazowa z butlą o wartości 80 zł,
7. dochody z tytułu najmu mieszkania w wysokości 3300 zł, a w skład masy spadkowej po E. S. (1), którego spadkobiercami są żona W. R. oraz wnuk M. W., wchodzi udział w wysokości 1/2 w składnikach majątkowych wymienionych w pkt I.1 – I.7,

II. wysokość nakładów poczynionych na majątek wspólny przez wnioskodawczynie W. R. wyniosła 39357,08 zł,

III. dokonał działu spadku po E. S. (1) oraz zniesienia współwłasności, w ten sposób, iż wymienione w pkt I.1 – I.7 składniki majątku przyznaje na wyłączną własność wnioskodawczynie W. R.,

IV. zasądził od wnioskodawczyni W. R. na rzecz uczestnika postępowania M. W. tytułem spłaty kwotę 7823,45 zł / siedem tysięcy osiemset dwadzieścia trzy złote i 45/100/ [płatne w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia,

V. zasądził od wnioskodawczyni W. R. na rzecz uczestnika postępowania M. W. kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, iż E. S. (1) zmarł w dniu 2 stycznia 2017 roku w E.. W dacie śmierci był żonaty z W. R. (tu wnioskodawczyni). Pozostawił syna P. S.. Nie pozostawił po sobie testamentu. P. S. w dniu 20 stycznia 2017 roku odrzucił spadek po swoim ojcu E. S. (1). P. S. ma syna M. W..

W skład spadku po zmarłym wchodzi udział w lokalu mieszkalnym nr (...) stanowiący odrębną nieruchomość o łącznej powierzchni 51,30 m² usytuowany w budynku nr (...), położony w Ś., gmina Ś., powiat (...), woj. (...)- (...), składający się z trzech izb, dla którego w tut. Sądzie prowadzona jest księga wieczysta kw nr (...) wraz z udziałem w wysokości 22/327 w częściach wspólnych budynku i nieruchomości wspólnej, którą stanowi grunt oznaczony ewidencyjnie numerem działki (...), o obszarze 0,0335 ha, dla którego w tut. Sądzie prowadzona jest kw nr (...); nieruchomości zabudowanej budynkiem gospodarczym – garażem, oznaczona w ewidencji gruntów jako działka (...) o obszarze 0,0020 ha, dla którego w tut. Sądzie prowadzona jest kw nr (...), samochodzie osobowym A., rok prod. 1990, nr rej. (...), nr silnika (...), skuterze Romet (...), laptopie, kuchence gazowa z butlą oraz dochody z najmu lokalu mieszkalnego nr (...). Wnioskodawczyni W. R. jest współwłaścicielką w/w składników.

Zmarły E. S. (1) przed śmiercią zawarł kilka umów kredytowych: w dniu 22 września 2015 roku umowę kredytu konsumpcyjnego gotówkowego w (...) Banku Spółce Akcyjnej na kwotę 2.650,73 zł; w dniu 25 lutego 2016 rok umowę kredytu konsumpcyjnego gotówkowego w (...) Banku Spółce Akcyjnej na kwotę 1.204,82 zł; w dniu 22 września 2016 roku umowę kredytu konsumpcyjnego gotówkowego w (...) Banku Spółce Akcyjnej na kwotę 6.683,48 zł; w dniu 2 listopada 2015 roku umowę o kredyt gotówkowy plus nr (...) w (...) Banku Spółce Akcyjnej na kwotę 25.284,03 zł; w dniu 29 września 2016 roku umowę kredytu ratalnego i umowę o limit kredytowy i o kartkę kredytową zbliżeniową M. w Banku (...) Spółce Akcyjnej na kwotę 599,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 3.000,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 7.000,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 1.500,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 13.000,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 14.610,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. na kwotę 2.000,00 zł; umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. (na dzień 26 stycznia 2017 roku pozostało do spłaty 20.050,66 zł); umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. (na dzień 26 stycznia 2017 roku pozostało do spłaty 4.830,41 zł); umowę pożyczki nr (...) w Kasie S. w kwocie 3.600,00 zł (na dzień 26 stycznia 2017 roku pozostało do spłaty 1.112,39 zł).

Wnioskodawczyni w dniu 14 lutego 2017 roku wpłaciła tytułem spłaty umowy pożyczki nr (...) kwotę 20.148,40 zł i kwotę 2.500,00 tytułem spłaty umowy pożyczki nr (...).

Przy czym w dacie zgonu E. S. (1) w G. (...) Banku posiadał zobowiązania z tytułu: umowy konsumpcyjnego kredytu gotówkowego nr (...), do spłaty na dzień 02.01.2017r. – 6.434,36 zł, a na dzień sporządzania pisma – 7.009,21 zł; umowy konsumpcyjnego kredytu gotówkowego nr (...), do spłaty na dzień 02.01.2017r. – 5.873,50 zł, a na dzień sporządzania pisma – 6.414,04 zł.

Wnioskodawczyni w dniu 6 lutego 2018 roku uiściła tytułem całkowitej kwoty spłaty kredytu nr (...) w G. (...) Banku kwotę 7.019,30 zł, tytułem częściowej spłaty kredytu nr (...) kwotę 4.962,42 zł oraz tytułem spłaty kredytu nr (...) w G. (...) Banku kwotę 1.460,84 zł.

Nadto w dacie zgonu E. S. (1) w S. C. Banku posiadał z tytułu umowy nr (...) zadłużenie w kwocie 23.419,14, a na dzień sporządzania pisma – 23.555,45 zł.

Wnioskodawczyni w dniu 6 lutego 2018 roku uiszczyła kwotę 2.350,43 zł tytułem spłaty części kredytu nr (...) w (...) Banku S.A.

Pismem z dnia 29 grudnia 2017 roku Bank (...) poinformował, iż E. S. (1) nie posiada zadłużenia.

W złożonym przez wnioskodawczynię spisie inwentarza jako przedmioty należące do spadku podano: udział 1/2 w mieszkaniu, udział 1/2 w budynku gospodarczym, segment pokojowy, kredens kuchenny, kredens pokojowy, kuchenkę gazową z butlą, 2 szafy, samochód, skuter i laptop. Natomiast w zakresie długów spadkowych: opłatę za mieszkanie – 586,54 zł, opłatę za wodę – 88,09 zł, wpłatę (...) S. – 42,84 zł, wpłatę Kasa S. – 20.148,40 zł, wpłatę Kasa S. – 4.905,71 zł, wpłatę Kasa S. – 679,38 zł i wpłatę (...) 323,84 zł, wpłatę (...) 600,000 zł.

Lokal mieszkalny nr (...) stanowiący usytuowany w budynku nr (...), położony w Ś. jest wynajmowany za kwotę 300 zł miesięcznie. Wnioskodawczyni uiszcza z tego tytułu podatek w wysokości 286 zł. Miesięczne opłaty za w/w lokal wynoszą 526,94 zł. Po śmierci spadkodawcy wnioskodawczyni W. R. zapłaciła podatek od nieruchomości za rok 2017 w kwocie 129 zł w dniu 28 lutego 2017 roku wraz z odsetkami. Dodatkowo wnioskodawczyni opłaciła remont garażu. Koszt to 650 zł. Zakupiła farbę za kwotę 118,99 zł i 89,00 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, iż po myśli art. 1037 § 1 k.c. dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu na żądanie któregokolwiek ze spadkobierców. Skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd (art. 684 k.p.c.), biorąc przy tym pod uwagę przedmioty wchodzące w skład spadku w dacie śmierci spadkodawcy i istniejące w dacie dokonywania działu oraz przedmioty, które należały do majątku spadkowego w dacie śmierci spadkodawcy lecz zostały następnie przez spadkobierców bezprawnie zbyte, zniszczone, zużyte lub roztrwonione; nie uwzględnia się zaś w żadnym wypadku przedmiotów, które zostały przez spadkobierców zużyte w wyniku normalnego ich używania lub zbyte zgodnie z przepisami o zarządzie majątkiem spadkowym. Po myśli art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 i nast. k.c. jak również art. 684 k.p.c. w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków oraz o dział spadku po zmarłym małżonku sąd winien ustalić skład i wartość tego majątku.

Krąg spadkobierców po E. S. (2) wyznacza postanowienie wstępne Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 21 czerwca 2017 roku. Zgodnie z jego treścią spadek po zmarłym E. S. (1) nabyli żona W. R. oraz wnuk M. W. – po 1/2 części każdy z nich z dobrodziejstwem inwentarza.

Składu i wartości majątku spadkowego będącego przedmiotem niniejszego postępowania zainteresowani nie kwestionowali.

Odnosnie nakładów poczynionych przez wnioskodawczynię po śmierci spadkodawcy Sąd Rejonowy wskazał, iż ich wartość wynosi łącznie 39.357,08 zł, w tym koszt remontu garażu – 650 zł, uiszczenie opłaty za podatek – 129 zł i uiszczenie podatku z tytułu najmu lokalu – 156 zł oraz spłaty kredytów: (...) w łącznej kwocie 22.648,40 zł, tj. w dniu 14.02.2017r. – 20.148,40 zł, w dniu 14.02.2017r. – 2.500,00 zł; G. (...) Bank w łącznej kwocie 13.423,25 zł. Do spłaty na dzień sporządzania pisma pozostało tytułem: umowy konsumpcyjnego kredytu gotówkowego nr (...) – 7.009,21 zł, umowy konsumpcyjnego kredytu gotówkowego nr (...) – 6.414,04 zł; S. C. Bank w kwocie 2.350,43 zł uiszczona w dniu 06.02.2018r.

W pozostałym zakresie Sąd nie uznał za zasadne rozliczenia nakładów w niniejszym postępowaniu. Wniosek o rozliczenie nakładu w postaci naprawy instalacji elektrycznej został cofnięty przez wnioskodawczynię. Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek o rozliczenie nakładów w postaci zakupu farb jako nieudowodniony.

Sąd Rejonowy wskazywał jako podstawy rozstrzygnięcia następujące regulacje prawne: przepis art. 1035 k.c. zgodnie z którym w przypadku gdy spadek przypada kilku spadkobiercom, do działu spadku stosuje się przepisy dotyczące współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów Tytułu VIII Księgi Czwartej Kodeksu Cywilnego. Stosownie do treści art. 688 k.p.c. do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 k.p.c.; art. 622 § 2 k.p.c. i art. 1035 k.c., z których wynika, że w

zakresie sposobu działu majątku spadkowego priorytetowe znaczenie ma zgodny wniosek spadkobierców. Taki zgodny wniosek, o ile nie sprzeciwia się prawu i zasadom współzycia społecznego oraz nie narusza w sposób rażący interesu osób uprawnionych (art. 622 § 1 i 2 k.p.c.) sąd zobligowany jest uwzględnić; art. 210 k.c., który przewiduje, iż każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Jest to jedno z podstawowych uprawnień właścicielskich, jako że współwłasność jest ze swej istoty stanem nietrwałym, tymczasowym, którego likwidacja następuje na żądanie każdego ze współwłaścicieli.

Ostatecznie zainteresowani przyjęli zgodne stanowisko, aby składniki majątkowe przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni. Spór dotyczył kwestii spłaty. Wnioskodawczyni domagała się przyznania jej składników majątkowych bez spłat i dopłat na rzecz pozostałych spadkobierców z uwagi na zadłużenie majątku spadkowego o znacznej wysokości. Uczestnik M. W. zaś, co do zasady poparł wniosek o dział spadku i zniesienie współwłasności, jednakże nie zgodził się z zaproponowanym przez wnioskodawcę sposobem zniesienia współwłasności, tj. przyznanie na wyłączną własność wnioskodawczyni składników majątkowych bez obowiązku spłat i dopłat pozostałych spadkobierców.

W ocenie Sądu Rejonowego należało zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania kwotę 7.823,45 zł tytułem spłaty. Wnioskodawczyni nie dołożyła należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach spadkowych. Spłaciła tylko niektóre długi spadkowe, mimo że miała świadomość o istnieniu jeszcze innych długów. Na podstawie wniosku inicjującego postępowanie i załączników stwierdzić należy, że wnioskodawczyni miała wiedzę o co najmniej 4 instytucjach w których spadkodawca mógł mieć niespłacone kredyty. Wnioskodawczyni już w chwili sporządzania wykazu inwentarza zobowiązana była do działania z należyłą starannością przy ujawnianiu długów spadkowych i miała wówczas obowiązek uwzględnienia interesów wszystkich znanych jej wierzycieli spadkowych. Sąd podzielił stanowisko pełnomocnika uczestnika, iż wnioskodawczyni winna zatem być zorientowana w całości zadłużenia i nie mogła zaspokajać wierzycieli jedynie w kolejności ich zgłaszania się w sytuacji gdy wartość stanu czynnego spadku jest niższa niż wartość długów spadkowych.

W sprawie niniejszej wartość wierzytelności podlegających zaspokojeniu przewyższa wartość czynna spadku i wynosi 59.627,10 zł (a tym wierzytelności w (...) – 22.648,40 zł, wierzytelności w G. (...) Bank – 13.423,25 zł, wierzytelność w S. C. Banku – 23.555,45 zł). W tej sytuacji wierzytelności powyższe winny być zaspokojone zgodnie ze stosunkiem w jakim pozostaje suma przypadająca do podziału (46.240,00 zł) do sumy, która winna być zaspokojona (59.627,10 zł) tj. 0,77. Wobec tego wierzytelności te mogły być zaspokojone jedynie do wysokości: (...) – 17.439,26 zł (22.648,40 zł x 0,77), G. (...) Bank – 10.335,90 zł (13.423,25 zł x 0,77) i S. C. Bank – 18.137,69 zł (23.555,45 zł x 0,77). Wnioskodawczyni może w niniejszym postępowaniu rozliczyć łącznie kwotę 30.125,59 zł (w tym 17.439,26 zł uiszczoną na rzecz (...), 10.335,90 zł uiszczoną na rzecz G. (...) Bank i 2.350,43 uiszczoną na rzecz S. C. Banku).

Biorąc powyższe pod uwagę wartość spadku po zmarłym po rozliczeniu spłaty zadłużeń z tytułu umów kredytowych i pożyczek oraz nakładów wynosi 15.646,91 zł, a wynika to z rachunku 46.240,00 zł (wartość majątku spadkowego) – 30.125,59 zł (suma spłat kredytów podlegających rozliczeniu w niniejszym postępowaniu) – 467,50 zł (1/2 nakładów w postaci remontu garażu, opłaty za podatek od nieruchomości i podatku z tytułu najmu lokalu mieszkalnego). Wobec tego, że małoletniemu uczestnikowi postępowania przypada udział 1/2 w majątku spadkowym należało zasądzić na jego rzecz kwotę 7.823,45 zł.

W ocenie Sądu bezzwłoczne uiszczenie tej kwoty przez wnioskodawczynię nie jest zasadne. Stąd też płatność tych kwot Sąd odroczył do 6 miesięcy licząc od dnia uprawomocnienia się postanowienia, co pozwoli wnioskodawczyni na stopniowe gromadzenie należnej uczestnikowi sumy.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 520 § 2 kpc.

W złożonej apelacji wnioskodawczyni W. R. zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 18 kwietnia 2018 r. w części, tj. co do punktu V i VI ww. postanowienia, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik postępowania:

a) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, w miejsce swobodnej, a w konsekwencji wadliwej oceny całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie odnoszącego się do kwestii zachowania przez wnioskodawczynię należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach spadkowych oraz sposobu ich spłaty, co w konsekwencji doprowadziło do błędów w ustaleniach faktycznych skutkujących przyjęciem, iż uczestnikowi postępowania należy się spłata udziału 1/2 w wysokości 7.823,45 zł,

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak uzasadnienia rozstrzygnięcia dotyczącego kosztów postępowania oraz poprzez brak wskazania podstawy rozstrzygnięcia odnoszącej się do sposobu rozliczenia w niniejszym postępowaniu spłaty zadłużeń poniesionych przez wnioskodawczynię poprzez obniżenie jej wysokości z kwoty 38.422,08 zł do kwoty 30.125,59 zł;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 520 § 2 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i obciążenie wnioskodawczyni obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz uczestnika postępowania, w sytuacji gdy w postępowaniu o dział spadku nie występuje sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie,

b) art. 1032 k.c. w zw. z art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. poprzez przyjęcie, iż wnioskodawczyni w niniejszym postępowaniu może tytułem spłaty zadłużeń wynikających z umów kredytowych i pożyczek rozliczyć kwotę 30.125,59 zł (kwotę wyliczoną stosunkowo) zamiast kwoty 38.422,08 zł (kwotę stanowiącą spłatę zadłużeń rzeczywiście poniesionych przez wnioskodawczynię) z uwagi na niedołożenie należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach spadkowych.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części, tj. co do punktu V i VI i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji - pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia w części, tj. co do punktu V i VI oraz zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Przedstawicielka ustawowa małoletniego uczestnika postępowania M. W. wniosła o oddalenie w całości apelacji oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jedynie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach postępowania okazała się zasadna. Omówienie tego zagadnienia nastąpi w końcowej części uzasadnienia.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela i uznaje za własne, dlatego nie zachodziła potrzeba przytaczania ich w pełnym brzmieniu. Na aprobatę zasługuje też ocena prawna zaprezentowana w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Podniesione w zgłoszonym środku odwoławczym pozwanego zarzuty obraży zarówno prawa procesowego jak i materialnego, są chybione.

Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Jednak ta ocena sędziowska nie może mieć charakteru dowolnego, co gwarantują pewne rozwiązania proceduralne. Przepis art. 233 § 1, przy uwzględnieniu treści art. 328 § 2 KPC, nakłada na sąd orzekający obowiązki: po pierwsze - wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, po drugie - uwzględnienia wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, po trzecie - skonkretyzowania okoliczności towarzyszących

przeprowadzeniu poszczególnych dowodów mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności, po czwarte - wskazania jednoznacznego kryterium oraz argumentacji pozwalającej - wyższej instancji i skarżącemu - na weryfikację dokonanej oceny w przedmiocie uznania dowodu za wiarygodny bądź też jego zdyskwalifikowanie, po piąte - przytoczenia w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia dowodów, na których sąd się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności (zob. wyr. SN z 29.9.2000 r., V CKN 94/00, Legalis). Ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Ustalenia faktyczne dokonane na podstawie tak ocenionych dowodów nie mogą wykazywać błędów tak faktycznych, tzn. nie mogą być sprzeczne z treścią dowodów, jak i logicznych (błędności rozumowania i wnioskowania) (wyr. SA w Szczecinie z 20.11.2007 r., III AUa 598/07, niepubl.).

Ocena dowodów dokonana przez Sąd Rejonowy wymogi te spełnia. Sąd bowiem wyraźnie wskazał dowody na których oparł rozstrzygnięcie, jaka jest ich moc i wiarygodność oraz stosunek do pozostałych dowodów.

Jak trafnie zauważył Sąd Rejonowy wnioskodawczyni już we wniosku inicjującym postępowanie podała, iż dokonywała spłaty niektórych długów spadkowych pomimo tego, że część banków do których wystąpiła odmówiła jej informacji o wysokości zadłużenia i możliwości spłaty. Występowało zatem wysokie prawdopodobieństwo istnienia jeszcze innych zobowiązań. Uzyskane z niektórych banków odpowiedzi nie tylko nie wykluczyły takiej możliwości, a tylko ją potęgowały.

Do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku i zgodny dział spadku wnioskodawczyni dołączyła umowy kredytowe z G. (...) Bank, z S. C. Bank, z (...), dwa dowody wpłat do Kasy S. z dnia 14.02.2017 r. Pomimo tego, iż dwa banki odmówiły odpowiedzi oraz pomimo posiadania dokumentacji, potwierdzającej, iż spadkodawca zaciągnął zobowiązania w co najmniej czterech instytucjach, W. R. dokonała całkowitej spłaty zadłużenia w (...) w dniu 14.02.2017 r., a po nadesłaniu informacji od S. C. Bank oraz od G. (...) Bank, dokonała całkowitej spłaty jednego z nich i częściowej drugiego zadłużenia.

Uznanie przez Sąd I instancji, że wnioskodawczyni nie działała z należyłą starannością było zatem trafne. Mając wiedzę o istnieniu niektórych długów i świadomość wysokiego prawdopodobieństwa istnienia innych długów miała obowiązek uwzględnienia interesów wszystkich wierzycieli, a nie tylko niektórych. Brak wiedzy prawniczej wnioskodawczyni o istnieniu określonych regulacji prawnych jest irrelevantny dla powyższej konkluzji.

Spadkobierca ma obowiązek uwzględnienia interesów wszystkich wierzycieli, o których istnieniu wie. Nie może więc zaspokajać wierzycieli, kierując się jedynie kryterium kolejności zgłoszenia się, chyba że wartość stanu czynnego spadku pozwala na zaspokojenie wszystkich wierzycieli. Jeżeli wartość stanu czynnego spadku jest niższa od wartości długów spadkowych, spadkobierca powinien kierować się kolejnością określoną w art. 1025 KPC; por. J. P., w: Komentarz 1972, t. III, s. 1954; E. D., w: (...), t. IV, s. 384; P., Prawo spadkowe 2002, s. 178; S.-B., Komentarz KC 2011, s. 280, Nb 6; E. S.-B., J. W., w: G., Komentarz KC 2017, t. 6, s. 380, Nb 6; J. K., J. S., w: G., M., Komentarz KC 2017, s. 1971–1972.

Pamiętać należy, że artykuł 1032 § 1 KC dotyczy przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza i spłacania wierzytelności spadkowych w dobrej wierze (spadkobierca nie wie, i przy dołożeniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć, o istnieniu niektórych długów spadkowych). Gdyby natomiast miał świadomość istnienia niezgłoszonych wyraźnie długów spadkowych, a mimo to ich nie spłacał, lub przy dołożeniu należytej staranności mógłby się o tych długach dowiedzieć, to wierzyciele uprawnieni do żądania spłaty tych długów mogą domagać się świadczenia z majątku osobistego spadkobiercy. Jest to zatem przypadek, gdy mimo przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, spadkobierca poniesie odpowiedzialność za długi spadkowe z majątku osobistego. Odpowiedzialność ta nie będzie jednak obejmowała pełnej wartości długów spadkowych, jak to jest w przypadku przyjęcia spadku wprost,

lecz jedynie do takiej wysokości, do jakiej długi te zostałyby spłacone z majątku spadkowego, gdyby nie zostały pominięte przez spadkobiercę przy spłacie długów spadkowych- Art. 1032 KC red. O. 2018, wyd. 20/K. O..

Trafnie uznał Sąd Rejonowy, iż W. R. nie zachowała należytej staranności w zakresie pozyskania wiedzy o długach spadkowych.

Działania wnioskodawczyni nie doprowadziły do wygaszenia ewentualnych roszczeń innych wierzycieli, stąd jej niefrasobliwość nie może wywołać negatywnych konsekwencji dla innych spadkobierców (uczestnika postępowania).

Sposób w jaki dokonał Sąd I instancji rozliczeń nie nasuwa żadnych wątpliwości. Są one poprawne pod względem rachunkowym.

Zarzut niewłaściwego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania był natomiast zasadny.

Sąd Najwyższy uznał, że wedle zasady wyrażonej w art. 520 § 1 KPC koszty postępowania nieprocesowego nie podlegają rozliczeniu pomiędzy uczestnikami tego postępowania, lecz każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Reguła ta doznaje ograniczeń, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne (art. 520 § 2 KPC), a także, gdy interesy uczestników są sprzeczne lub jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie (art. 520 § 3 KPC).

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w postępowaniu nieprocesowym jest zasada ich ponoszenia przez każdego uczestnika. Jeśli więc sąd w konkretnej sprawie uzna, że powinno być inaczej, to musi się kierować przesłankami wskazanymi w art. 520 § 2 i 3 KPC i swoje rozstrzygnięcie w tym przedmiocie uzasadnić (post. SN z 15.2.2012 r., I CZ 1/12, Legalis).

Przenosząc te rozważania na grunt sprawy niniejszej należy zauważyć, że Sąd I instancji nie uzasadnił należycie przyczyn dla których odstąpił od stosowania regulacji przewidzianej w art. 520 § 1 kpc.

Sąd Najwyższy uznał, że w sprawach o podział majątku wspólnego nie występuje sprzeczność interesów, o której mowa w art. 520 § 2 i 3 KPC, niezależnie od stanowiska stron i zgłaszanych przez nie twierdzeń i wniosków w przedmiocie składu, wartości i sposobu podziału majątku wspólnego. W postępowaniu tym strony są także w równym stopniu zainteresowane rozstrzygnięciem i ich interesy są wspólne o tyle, że celem postępowania jest wyjście ze wspólności majątkowej i uregulowanie wzajemnych stosunków majątkowych (post. SN z 23.10.2013 r., IV CZ 74/13, Legalis).

W przedmiotowej sprawie można było przyjąć, że spór między zainteresowanymi dotyczył spłat, jednak w toku postępowania zainteresowani zmieniali stanowiska również w tej części. Nie sposób zatem uznać, iż sporem objęte było całe postępowanie.

W ocenie Sądu Okręgowego nie było podstaw do orzekania o kosztach postępowania na podstawie przepisu art. 520 § 2 kpc.

Mając powyższe na uwadze orzeczono w oparciu o przepis art. 385 kpc o oddaleniu apelacji i na podstawie 386 § 1 kpc o zmianie orzeczenia w części obejmującej koszty.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie przepisu art. 520 § 1 kpc.

SSO Mirosław Krzysztof Derda SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Alicja Wiśniewska